

MALARZ DO DZIŚ NIEODKRYTY –
ZAGADKOWE MALARSTWO
HIERONIMA BOSCHA

TADEUSZ
BANOWSKI

SCENARIUSZ LEKCJI

Program nauczania historii sztuki dla szkoły ponadpodstawowej

opracowany w ramach projektu

**„Tworzenie programów nauczania oraz scenariuszy lekcji i zajęć wchodzących
w skład zestawów narzędzi edukacyjnych wspierających proces kształcenia ogólnego
w zakresie kompetencji kluczowych uczniów niezbędnych do poruszania się na rynku pracy”**

dofinansowanego ze środków Funduszy Europejskich w ramach
Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój, 2.10 Wysoka jakość systemu oświaty

WARSZAWA 2019

Redakcja merytoryczna – Katarzyna Jasińska
Recenzja merytoryczna – Katarzyna Porczak
prof. Radosław Cezary Gwizdon
mgr Urszula Borowska
mgr Katarzyna Szczepkowska-Szczęśniak

Redakcja językowa i korekta – Editio

Projekt graficzny i projekt okładki – Editio

Skład i redakcja techniczna – Editio

Warszawa 2019
Ośrodek Rozwoju Edukacji
Aleje Ujazdowskie 28
00-478 Warszawa
www.ore.edu.pl

Publikacja jest rozpowszechniana na zasadach wolnej licencji Creative Commons –
Użycie niekomercyjne 4.0 Polska (CC-BY-NC).
<https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/deed.pl>

Temat lekcji:

Malarz do dziś nieodkryty – zagadkowe malarstwo Hieronima Boscha

Klasa/czas trwania zajęć/lekcji:

Klasy I–IV (w zależności od organizacji szkoły)/45 minut

Cele

Uczeń:

- charakteryzuje twórczość Hieronima Boscha;
- wskazuje motywy ikonograficzne zawarte w obrazach;
- określa tematykę dzieł;
- uzasadnia rangę dzieł malarza.

Metody/Techniki/Formy pracy:

- burza mózgów;
- analiza materiałów ilustracyjnych;
- analiza tekstu źródłowego;
- praca w grupach;
- praca całego zespołu klasowego;
- mapa myśli.

Środki dydaktyczne:

- materiały ilustracyjne dostępne w Internecie;
- materiał tekstowy;
- słowniki symboli.

Opis przebiegu lekcji

Część wstępna:

1. Przypomnienie przez uczniów znanych im malarzy niderlandzkich – określenie zakresu tematycznego oraz zasług dla malarstwa.
2. Przypomnienie renesansu niderlandzkiego, który wywarł ogromny wpływ na rozwój malarstwa w Niderlandach.

Część właściwa:

1. Przedstawienie postaci Boscha jako artysty uprawiającego w początkowej fazie malarstwa religijnego, podkreślenie związku artysty z bractwem Najświętszej Maryi Panny.
2. Wspólna interpretacja i analiza obrazu „Siedem grzechów głównych”.
3. Podział klasy na grupy i przydzielenie obrazów do samodzielnego omówienia (nauczyciel uwzględnia uczniów ze SPE i współpracuje z uczniem, wspomaga podczas próby odczytania trudnych dzieł Boscha): „Kuszenie świętego Antoniego”,

„Wóz siana”, „Ogród rozkoszy ziemskich”, „Wędrowiec”. Uczniowie korzystają z dostępnej w pracowni lekcyjnej literatury fachowej, słownika symboli oraz stron internetowych, np. <https://artsandculture.google.com/znaczenie-wybranych-symboli/GQLS3L3FTHWC1w>; <https://www.polityka.pl/tygodnikpolitykaboscha.read>, <https://pl.khanacademy.org/humanities/renaissance-reformation/northern/hieronimus-bosch/a/bosch-the-garden-of-earthly-delights>.

4. Interpretacja dzieł dokonana przez grupy – dyskusja moderowana przez nauczyciela.

Część podsumowująca:

1. Wskazanie cech twórczości artysty i określenia jego wielkości.
2. Wymienienie tytułów dzieł – sporządzenie mapy myśli.

Zadanie domowe:

Na podstawie wybranego dzieła wskaż, na czym polega wyjątkowość dzieł Boscha.

Komentarz metodyczny

Lekcja została oparta o zastosowanie metod aktywizujących, angażujących uczniów do pracy w grupie, do korzystania z zasobów internetowych. W przypadku uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi należy: zapewnić właściwe oświetlenie sali lekcyjnej i miejsca pracy; wykorzystać mocne strony ucznia, budować atmosferę pracy sprzyjającą budowaniu pozytywnych emocji i zdobywanie doświadczeń; dostosować wymagania edukacyjne, stopień trudności zadań do możliwości ucznia, np. wydłużyć czas pracy, umożliwić zapoznanie się z materiałem źródłowym w domu, udzielając wskazówek do pracy, zorganizować pomoc koleżeńską; stosować ocenianie kształtujące i wspierające ucznia, połączone z samooceną i oceną koleżeńską, wzmacniać ucznia pochwałą nawet za niewielkie postępy, a także udzielać informacji zwrotnej o tym, co uczeń robi dobrze, a gdzie popełnił błędy, w jaki sposób może uzupełnić braki oraz poinformować o tym, jakimi metodami może doskonalić swoje umiejętności; umożliwić także rozwój uczniowi zdolnemu, angażując w dodatkowe czynności, opracowanie pomocy dydaktycznych, np. interaktywny słownik symboli Boscha. Podczas lekcji rozwijane są kompetencje kluczowe, mające znaczenie na rynku pracy, szczególnie w zakresie świadomości i ekspresji kulturalnej oraz w zakresie rozumienia i tworzenia informacji (omówienie twórczości Boscha), osobiste, społeczne i w zakresie umiejętności uczenia się (funkcjonowanie w grupie); w zakresie przedsiębiorczości (komunikowanie się); zdolności matematyczne oraz kompetencje w zakresie nauk przyrodniczych, technologii i inżynierii (funkcja natury w obrazach Boscha).